

ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки». Педагогічна думка. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739922>

Топузов, О., & Алексеева, С. (2024). Можливості використання штучного інтелекту в освітньому процесі закладів середньої освіти в умовах воєнного стану. Український педагогічний журнал, (1), 5–12. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-1-5-11>

Топузов, О., Локшина, О., Джурило, А., & Шпарик, О. (2023). Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку освіти і науки в Україні. Український педагогічний журнал, (4), 5–19. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-5-19>

Шевченко, А. (ред.). (2023). Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні: монографія. ІПШІ. https://doi.org/10.15407/development_strategy_2023

Malykhin, O., Aristova, N., & Alieksieieva, S. (2022). Boosting Lifelong Learning for General Secondary School teachers: Digital Competence Development Amid Blended Learning. *Society. Integration. Education. Proceedings of the International Scientific Conference, 1*, 819–827. <https://doi.org/10.17770/sie2022vol1.685>

UNESCO. (2020). *UNESCO survey highlights measures taken by countries to limit impact of COVID-19 school closures*. <https://en.unesco.org/news/unesco-survey-highlights-measures-taken-countries-limit-impact-covid-19-school-closures>

ПРОФІЛЬНА ОСВІТА: НАВЧАННЯ ДЛЯ МАЙБУТЬОГО

Олена Барановська, к. пед.н.

Інститут педагогіки НАПН України
м. Київ, Україна

На основі акцентуації “learning for our future, not the past” стаття розглядає важливість орієнтації освітніх систем на майбутнє, відповідно до вимог сучасного світу та технологічного розвитку. Аналізуються ключові аспекти цієї стратегії, включаючи використання новітніх технологій, розвиток критичного мислення та підготовку до змін, необхідних для успішного функціонування в сучасному суспільстві.

Протягом тривалого часу шкільна освіта була орієнтована на набуття знань шляхом повторення та оцінювання вивченого матеріалу. Учні отримували певний обсяг знань, які часто не супроводжувалися практичними навичками. Це призводило до несерйозного ставлення

до навчання та відчуття відсутності зв'язку між тим, що вони вивчають у школі, та їхніми реальними потребами і можливостями. В сучасний час діти поступово переходять від пасивного споживання інформації до активного пошуку відповідей на запитання про своє місце у суспільстві та світі, а також про те, ким вони хочуть стати в майбутньому. За результатами досліджень PISA біля половини 15-річних підлітків хочуть обирати технологічну освіту. Все важливішим для них стає розвиток навичок критичного мислення та саморефлексії, спрямування навчальних зусиль на підготовку до активної участі в сучасному світі. Саме розвиток *soft skills* (гнучких навичок), зокрема: критичного мислення, креативності, вміння працювати в групах та команді тощо є пріоритетним напрямком навчання. Проте, аналіз креативності та творчого потенціалу старших підлітків, згідно з результатами моніторингів, свідчить про те, що вони досягають менших успіхів у порівнянні з десятилітніми дітьми.

Андреас Шлейхер, директор з питань освіти та компетенцій Організації економічного співробітництва та розвитку, почесний професор Гейдельберзького університету, почесний професор Київського столичного університету імені Бориса Грінченка, засновник PISA в онлайн-лекції «Освіта заради майбутнього» (*Educating for Tomorrow's World*), відзначає необхідність «розумної освіти» на сучасному етапі, яка інтегрує потенціал нових технологій у навчальний процес. Зокрема, він підкреслює, що саме технології можуть створити інші взаємини з сучасною освітою. Наша школа – це майбутнє економіки і «компас навчання», де керівництво навчальним процесом повинне бути націлене на використання технологій та забезпечення взаємодії школи з науковими, бізнесовими та виробничими сферами (Schleicher, 2024).

На дводенному форумі «Реформування старшої профільної середньої освіти (академічні ліцеї)», який було організовано за підтримки Швейцарсько-український проєкт DECIDE, було озвучено важливі напрямки організації та розвитку профільної освіти (Реформування старшої профільної середньої освіти (академічні ліцеї), 2024). Спікери форуму зосередилися на практичній інформації щодо організації профільної освіти. Зокрема, вони розповіли про концепцію реформи профільної освіти, поділилися досвідом організації профільного навчання в своїх країнах, обговорили методи персоналізації освітньої траєкторії учнів, розкрили сутність кар'єрного консультування та способи його організації, а також

проаналізували можливості співпраці між школами та вищими навчальними закладами. Французькі колеги розповіли про свій досвід проведення в ліцеї Ярмарки професій, яка спрямована на надання учням можливостей вибору майбутнього професійного шляху, а також на задоволення потреб роботодавців у фахівцях з конкретних напрямків. У ліцеї передбачено можливість зміни обраного профілю протягом першого року профільного навчання, а також відстеження результатів вибору випускників. Німецькі колеги підкреслювали актуальність тези сучасності, що не всі випускники вищих навчальних закладів є успішнішими та продуктивнішими порівняно з тими, хто не має вищої освіти. Для учнів важливими вважаються можливості свободи маневру, мотивації та постійного розвитку навичок протягом життя. Колеги зі Швеції презентували роботу учнів ліцею з персональними (особистими) проєктами, які стають кроком на шляху підготовки ліцеїстів до вступу до університету. Захист проєкту вважається досягненням достатнього рівня знань та розвитком навичок академічного та наукового письма і досліджень. У сучасних умовах воєнних конфліктів особливого значення набувають дві ключові навички для молоді на майбутнє: наукове мислення та розвиток емпатії.

Виходячи з озвученого практичного досвіду ліцеїв Європи, можна виокремити найбільш важливі вимоги до профільного навчання: інклюзивність: підтримання різноманітності учнів, створення умов для навчання всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних особливостей, потреб, здібностей, гендерної приналежності, багатства чи бідності, забезпечення дітям однакового доступу до освітніх можливостей; потреби економіки регіону: врахування вимог та очікувань, які ставляться перед випускниками освітніх закладів з боку підприємств, фірм, індустрій та роботодавців; забезпечення відповідності навчальних програм потребам ринку праці; імерсивність: створення занять та середовищ, що повністю занурюють учнів у вивчену тему або предмет за допомогою інтерактивних вправ, використання віртуальної реальності або інших інноваційних методів, що стимулюють активну участь та глибоке засвоєння матеріалу; міждисциплінарність: підхід, який дозволяє учням отримувати комплексне розуміння теми та розвивати навички, які можуть бути застосовані в різних контекстах; гнучкість: можливість адаптувати навчальні програми та методи до змінних потреб учнів та економіки, що дозволяє швидко реагувати на зміни у суспільстві, технологічні новації та вимоги ринку праці;

стажування: можливість отримати практичний досвід роботи в реальних умовах економічного середовища через партнерство з підприємствами, стажування чи практику відповідно до профільної спеціалізації. О. Локшина зауважує, що базовою характеристикою шкільної освіти в країнах ЄС визнано справедливість, яка визначається автором як система, що поєднує в собі інклюзивний підхід та принципи чесності та рівності (Локшина, 2024).

Важливими факторами ефективності профільного навчання в старшій школі України мають стати: адаптованість змісту навчання до нагальних потреб сучасного суспільства та особистих уподобань учня; врахування сучасних тенденцій та потреб ринку праці; створення чіткої системи допрофільного та профільного навчання в основній школі, профорієнтація; індивідуалізація та диференціація навчання; розвиток та модернізація форм і методів профільного навчання (Барановська, 2021; Baranovska, 2024).

Зроблено висновок, що навчання має сприяти постійному розвитку випускника та його адаптації до потреб реальності та реалізації власного життєвого проекту.

Ключові слова: профільна освіта, профільне навчання, старша школа.

Література

- Барановська, О. В. (2021). *Індивідуалізація навчання: здобутки, труднощі, перспективи. Innovative technologies in science and education. Abstracts of IX International Scientific and Practical Conference* (pp. 159–164). Jerusalem, Israel. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/724265>
- Локшина, О. (2024). Проблема справедливості в європейському освітньому просторі: виклики для країн ЄС та України. *Світ дидактики: дидактики в сучасному світі: зб. матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 7–8 листопада 2023 р.*, 255–256. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/739696>
- Реформування старшої профільної середньої освіти (академічні ліцеї). (2024). <https://www.youtube.com/watch?v=8MrxvU22us&list=LL&index=33>
- Baranovska, O. (2024). The didactic system of profile studies in senior school: the path to self-determination of the individual. *Perspectives of contemporary science: theory and practice. Proceedings of the 2nd International scientific and practical*

conference. SPC “Sci-conf.com.ua”. Lviv, Ukraine. 419–425. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/740191>

Schleicher, Andreas. (2024). Educating for Tomorrow’s World. <https://www.youtube.com/watch?v=c1ysVZYSDm8&list=LL&index=29&t=5808s>

ПОЛІТИКИ ЩОДО ПІДГОТОВКИ ОСВІТЯН ДО ПАРТНЕРСТВА З СІМ’ЄЮ ТА ГРОМАДОЮ У США

Ірина Білецька, д.пед.н., проф.

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
м. Умань, Україна

З кожним роком у США зростає кількість досліджень і практик щодо взаємодії школи, сім’ї та громади у процесі навчання та виховання підростаючого покоління. Цю тенденцію можна пояснити низкою факторів як соціального, так і політичного характеру. Якими б не були причини, освітяни та соціальні науковці стали більше усвідомлювати важливість залучення батьків та громади для ефективної діяльності школи та успішності учнів. Паралельно з цією метою існує усвідомлення того, що школи не існують і не функціонують у вакуумі, що сім’ї та громади повинні стати партнерами в освітньому процесі.

Важливе значення у ході реалізації такого завдання, на думку представників різних американських професійних організацій, має спеціальна підготовка у коледжах та університетах майбутніх учителів та шкільних адміністраторів до здійснення взаємодії з батьками та громадськістю. Серед таких організацій найбільш впливовою є Рада з акредитації підготовки педагогів (Council for the Accreditation of Educator Preparation) (CAEP, 2020), яка переглянула свої стандарти акредитації закладів освіти, що готують учителів та адміністраторів, щоб з 2022 року включити в них питання залучення сім’ї до партнерства. Це було зроблено з тією метою, щоб програми, які прагнуть отримати акредитацію CAEP, відповідали державним, професійним та інституційним стандартам щодо партнерства з сім’єю та громадою. Крім того, CAEP на допомогу вчителю пропонує три безкоштовні онлайн-модулі з налагодження співпраці з сім’єю, наприклад, як встановити перший телефонний або електронний контакт із батьками, а також як провести батьківські збори.